

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ЗАГРОЗА ЧИ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ?

Світличний В.¹, Артюх Д.¹

¹*Харківській національний університет внутрішніх справ
e-mail: vit.svet@ukr.net*

У роботі розглядається вплив штучного інтелекту на систему вищої освіти, зокрема в контексті академічної доброчесності. Вказується як на переваги використання ШІ у навчальному процесі – індивідуалізація навчання, підтримка критичного мислення, доступність освіти, – так і потенційні загрози, пов’язані з порушенням принципів самостійності та чесності. Окрема увага приділена необхідності формування нормативної бази для регламентованого використання ШІ в академічному середовищі, розвитку цифрової етики та ролі ШІ як інструменту контролю за дотриманням доброчесності. Робиться висновок, що ключовим є не сам факт застосування технологій, а етичні засади їх інтеграції у процес навчання.

Ключові слова: штучний інтелект, академічна доброчесність, освіта, цифрова етика, дистанційне навчання, плагіат, критичне мислення, ChatGPT, регламентування ШІ, цифрова грамотність

Вступ

У сучасному суспільстві стрімкий розвиток цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), змінює підходи до навчання, викладання та наукової діяльності. Застосування ШІ в освіті викликає як захоплення можливостями оптимізації навчального процесу, так і занепокоєння щодо дотримання принципів академічної доброчесності. Особливої актуальності це питання набуває

в умовах дистанційного навчання, коли контроль за самостійністю виконання завдань ускладняється.

Виклад основного матеріалу

Аналіз останніх публікацій показує, що з одного боку штучний інтелект виступає як потужний інструмент підтримки навчання: адаптивні платформи, такі як ChatGPT, Grammarly, Coursera AI-асистенти, можуть підвищувати мотивацію студентів, надавати миттєвий зворотний зв'язок та індивідуалізувати навчальний процес.

Такі системи допомагають розвивати критичне мислення, сприяють кращому розумінню складних тем, а також полегшують доступ до навчальних матеріалів для осіб з особливими потребами або тих, хто проживає у віддалених регіонах [1].

З іншого боку, використання ШІ для створення або редагування академічних текстів без належного цитування чи розуміння змісту створює серйозну загрозу академічній доброчесності. Автоматичне генерування есе, відповідей на екзаменаційні запитання або курсових робіт без участі студента у мисленнєвому процесі суперечить основним принципам доброчесності – самостійності, чесності та відповідальності.

Відповідно, виникає дилема: де закінчується допустима допомога, і починається академічний плагіат? Ситуацію ускладнює відсутність у багатьох закладах вищої освіти чітких нормативних документів, які б регламентували допустиме використання ШІ в навчальному процесі. Деякі університети світу вже запровадили політики, що визначають межі застосування штучного інтелекту в академічних роботах. Вони передбачають обов'язкове зазначення використання допоміжних інструментів, надання вихідних даних, які аналізувалися, та пояснення, як саме була використана допомога системи [2].

Необхідно заохочувати розвиток цифрової грамотності та етичної відповідальності студентів. Адже не кожен, хто використовує ШІ, робить це з метою обману. Часто це є прагненням краще зрозуміти матеріал або компенсувати брак часу.

У таких випадках потрібно навчати користуватися штучним інтелектом як інструментом доповнення знань, а не заміщення власного інтелектуального зусилля.

Разом з тим, сам ШІ може виступати у ролі охоронця академічної доброчесності. Застосування алгоритмів для виявлення плагіату, аналізу стилістики тексту, фальсифікації джерел та фабрикацій даних здатне значно підвищити якість перевірки академічних робіт. Розробники програмного забезпечення вже впроваджують інструменти, здатні виявляти ознаки використання генеративного ШІ у текстах [3].

Також важливо відзначити, що академічна доброчесність – це не лише питання технологій, а й культури. Формування академічної етики починається з прикладу викладача, чесної оцінки знань, відкритого діалогу про виклики сучасної освіти. Навчальні заклади мають створювати простір для етичних дискусій та навчання критичного мислення.

Зрештою, завдання вищої освіти – не лише передати знання, а й сформувати відповідального громадянина, здатного до самостійного мислення і морального вибору. ШІ може бути цінним союзником у цьому процесі, за умови розумного, усвідомленого і регламентованого використання.

Висновки

Таким чином, штучний інтелект є водночас викликом і можливістю для системи освіти. У центрі уваги має бути не сам ШІ, а принципи, за якими його інтегрують у навчальний процес. Тільки поєднання технологічного розвитку з етичною відповідальністю дозволить зберегти довіру до академічного середовища та забезпечити якісну підготовку фахівців у цифрову епоху.

Список використаних джерел

1. EDUCAUSE. (2023). *Artificial Intelligence (AI)*. Retrieved from URL: <https://library.educause.edu/>

topics/infrastructure-and-research-technologies/artificial-intelligence-ai (дата звернення: 07.05.2025).

2. European Network for Academic Integrity (ENAI). (2023). *ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education*. Retrieved from URL: <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-023-00133-4> (дата звернення: 07.05.2025).

3. OpenAI. (2024). *Usage policies*. Retrieved from URL: <https://openai.com/policies/usage-policies/> (дата звернення: 07.05.2025).